

УДК 338 + 332.122:379.84

ЗОНУВАННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ*Іванов А.М.*

На основі існуючих методик та принципів туристичного районування запропонований склад курортно-рекреаційних зон в межах Миколаївської області, надана їх характеристика, запропоновані шляхи удосконалення.

Ключові слова: *рекреаційна зона, рекреаційна підзона, туристичне районування.*

Сьогодні в умовах глобальної економічної кризи туристсько-рекреаційна діяльність може та має стати провідною галуззю економіки для виходу зі складного стану багатьох територій, особливо тих, що мають потужний туристсько-рекреаційний потенціал, який за різними причинами використовується неефективно, чи не використовується взагалі. Ефективне використання унікальних територій України та наявних туристсько - рекреаційних ресурсів неможливі за відсутності схем територіального (вертикального та горизонтального) районування. Завдяки цьому факту неможливе зростання та підвищення соціально-економічних показників територій. Ми погоджуємося з В. Стафійчуком, що по вертикалі туристсько - рекреаційні території слід розподілити на: заклади – підрайони – райони – зони [1, с.173-171]. У горизонтальному – на малі, середні, великі. Методології туристсько-рекреаційного районування присвячені роботи відомих радянських українських вчених Родічкина І.Д. (1978р.), Зоріна І.В., Пірожнік І.І., Пряхіна Ю.М. (1985р.), Крачила М.П. (1987р.) [1, с.175]. В 1990 під егідою Проектно-виробничої групи «Арк» (Москва) були виконані дослідницькі роботи, які узагальнені в «Програмі робіт по перетворенню міста Очакова у курортну зону» [2].

В умовах нових ринкових відносин питання ієрархії рекреаційних територій знайшли відображення в наукових працях економістів В'юна В.Г., Гаркуші О.М., Горлачука В.В., Гродзинського М.Д., Давиденка М.В., Динилишина Б.М., Добряка Д.С., Коваленка О.Ю., Третьяка А.М., Сохничка А.Я., географа Бейдика О.О. Питання значимості туристсько-рекреаційного районування території Миколаївської області розглянуто в наукових дослідженнях молодих вчених-економістів [3,4]. Але цілісної системи уявлень про межі та склад зон курортно-рекреаційного призначення до сьогоднішнього часу так і не склалося.

Туристичні заклади (пункти та об'єкти) Миколаївської області отримали доволі широкий спектр аналітики: від загальних характеристик та складання бізнес-планів до глибоких аналітичних характеристик. Тому в даній статті нами порушено питання щодо зонування земель рекреаційного призначення, їх територіальних меж, складу, необхідних термінових заходів щодо їх ефективного існування, які майже не досліджені.. Метою статті є розподіл рекреаційних територій Миколаївщини на туристсько-рекреаційні зони та підзони. Визначені наступні завдання: на основі існуючих принципів та методів туристсько - рекреаційного районування України, запропонувати відповідну кількість зон та підзон; виявити межі та склад цих таксономічних одиниць; запропонувати заходи для ефективного функціонування цих територій.

Змістовний аспект означених питань нами розкрито та прикладі Миколаївської області.

Використовуючи новітні наукові підходи щодо методики визначення таксономічних одиниць туристсько-рекреаційного призначення, нами виділено в межах Миколаївської області 6 туристсько - рекреаційних зон, які в свою чергу складаються з 25 підзон, окремих рекреаційних комплексів та місць короткочасного та переважно короткочасного відпочинку. До них ми віднесемо :

І. Очаківська курортно-рекреаційна зона.

1. Коблево-Рибаківська курортно-рекреаційна підзона розташована на узбережжі Чорного моря від Тилігульського до Березанського лиманів. У межах підзони знаходяться села Коблеве, Морське, Рибаківка, Вікторівка, які постановою віднесені до курортних [5], а також значна кількість установ відпочинку ємністю 19,4 тис. місць. На даний час ці установи зосереджені на прибережній території в основному на трьох ділянках - на південь від с. Коблеве, а також у районі сіл Рибаківка та

Морське.

Подальший розвиток курортно-рекреаційної підзони передбачається згідно з її генеральним планом, розробленим інститутом Діпромісто на основі незабудованих малоцінних територій вздовж узбережжя Чорного моря між с. Коблеве та Вікторівкою. Окрім цього є можливість використовувати внутрішні резерви, які знаходяться в межах існуючої забудови, шляхом її упорядкування.

Особливу увагу при розвитку курортно-рекреаційної підзони слід звернути на створення системи зелених насаджень - парків, лісопарків та ін., яких на даний час недостатньо, а також на благоустрій пляжів, берегоукріплення, де це необхідно, озеленення схилів. Безпосередньо для потреб Миколаївської області в межах Коблево-Рибаківської підзони намічається відпочинок 46,7 тис. осіб, у тому числі: відпочинок дорослих та сімей з дітьми - 23,8 тис. місць, відпочинок дітей - 5,5 тис. місць, короткочасний відпочинок - 10,0 тис. місць, туристичні установи - 5,0 тис. місць, неорганізований відпочинок - 2,0 тис. місць, санаторно-лікувальні установи - 0,4 тис. місць. При цьому слід звернути увагу на те, що в межах підзони знаходиться великий резерв рекреаційних ресурсів, які дозволяють доведення ємності цієї підзони до 80,0 тис. місць.

2. Курорт Очаків розташований в західній частині міста Очакова і формується вздовж узбережжя Чорного моря, а також Березанського та Бейкушського лиманів.

В Очакові намічається створення центру всієї Очаківської курортно-рекреаційної зони, де будуть зосереджені установи медичного, культурно-побутового і комунального обслуговування. Територія курорту характеризується різноманітним рельєфом. Східна його частина розташована на уривчастому плато, що здіймається над рівнем моря на 15-20 м., а в західному напрямку знижується і переходить у піщану косу, на якій знаходиться значна кількість баз відпочинку.

Згідно з генеральним планом Очакова територіальний розвиток курорту намічається в північному напрямку за рахунок злиття міста з селом-курортом Чорноморкою в єдину планувальну систему. Для планомірного розвитку курорту, окрім будівництва нових і реконструкції існуючих лікувально-рекреаційних установ, необхідно буде виконати цілу низку планувальних заходів, передбачених генеральним планом, зокрема: протизсувні і берегозахисні роботи, озеленення берегових смуг вздовж моря і лиманів, організація курортних парків, благоустрій пляжів і ін.

Згідно з генеральним планом м. Очакова, з урахуванням рекреаційних ресурсів, на території курорту намічається відпочинок 31 тис. осіб, для яких передбачається розміщення лікувальних установ на 7,0 тис. місць, установ для відпочинку дорослих та сімей з дітьми на 8,5 тис. місць, туристичних установ на 3,6 тис. місць, 10,0 тис. неорганізованих відпочиваючих, 2,0 тис. короткочасно відпочиваючих. Крім того, наявні в межах курорту ресурси дозволяють додатково розмістити ще 8,0 тис. рекреантів.

3. Комплекс «Парутине» розташований на правому березі Бузького лиману між селами Стара Богданівка і Дніпровське в межах Очаківського району. Комплекс охоплює територію, на якій розташовані села Козирка, Каталіне, Прибузьке, Парутине, а також історико-археологічний заповідник «Ольвія».

Лісових насаджень у межах комплексу дуже мало, і представлені вони кількома масивами, які розташовані вздовж берега і виконують природоохоронні функції. Загальна їх площа становить близько 100 га. Враховуючи цю обставину, намічається значне збільшення лісових насаджень уздовж узбережжя, в основному за рахунок неугідь та зарезервованих територій, орієнтовно на 500 га. Ці насадження будуть виконувати як рекреаційні, так і природоохоронні функції. У комплексі намічаються установи для відпочинку дорослих і сімей з дітьми на 1,0 тис. місць, відпочинку дітей на 2,5 тис. місць, кемпінг на 0,8 тис. місць, а також передбачається короткочасний відпочинок на 12,0 тис. місць. Для освоєння цього комплексу необхідно провести роботи по закріпленню схилів і благоустрою пляжів.

4. Комплекс «Куцуруб - Аджигольська коса» розташований на правому березі Дніпровського лиману на схід від м. Очакова, що охоплює територію, в межах якої знаходяться села: Куцуруб, Іванівка, Яселка, Дмитрівка, а також територія Аджигольської коси з озером Солонець. На Аджигольській косі знаходиться лісове урочище «Аджиголь», площа якого складає 185 га. Район цієї піщаної коси є найбільш перспективним для рекреаційного освоєння.

Намічається створення нових насаджень на берегах оз. Солонець і між селами Яселка і Дмитрівка, які будуть виконувати як природоохоронні, так і рекреаційні функції. Площа цих насаджень орієнтовно складає 200 га. Комплекс намічається для відпочинку дорослих та сімей з дітьми на 1,0 тис. місць і короткочасного відпочинку на 4,0 тис. місць. Для освоєння цього комплексу необхідно провести роботи з закріплення схилів, а також вздовж сіл Куцуруб, Іванівка - благоустрій пляжів на площі 4,0 га, довжиною 2,0 км.

5. Комплекс «Березанський лиман» розташований на лівому березі Березанського лиману, що охоплює територію, в межах якої знаходяться села Осетрівка, Березань, Рівне, Іжицьке, а також існуючі лісонасадження вздовж лиману - урочища «Чорноморка» і «Осетрівка», загальна площа яких складає 230 га.

Намічається збільшення лісонасаджень за рахунок розширення урочища «Чорноморка» і створення нових лісонасаджень біля сіл Осетрівка і Березань. Площа нових лісонасаджень - 280 га. Комплекс намічається для відпочинку дорослих і сімей з дітьми на 1,0 тис. місць і короткочасного відпочинку на 6,0 тис. місць. Для освоєння комплексу необхідно провести роботи з закріплення схилів і благоустрою пляжів на площі 5,6 га, довжиною 2,8 км.

6. Комплекс «Кінбурнська коса» намічається на Кінбурнському півострові, який відноситься до біорізноманітних прибережних регіонів півдня України з наявністю Василівських плавнів, кефальних озер та природних нерестилищ. Тут створено національний природний парк «Білобережжя Святослава» та регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса», а також знаходиться філіал Чорноморського біосферного заповідника «Волижин ліс» - лісовий масив вільхи з домішками інших порід. В межах Кінбурнського півострова розташовані села: Василівка, Покровське, Покровка, які віднесені до курортних [5].

Рельєф Кінбурнського півострова представлений піщаною рівниною з кучугурами піску висотою від 4 до 12 м, на яких знаходяться великі лісові масиви сосни. Півострів омивається водами Чорного моря, Дніпровського і Ягорлицького лиманів. Найбільшу рекреаційну цінність представляє Чорноморське узбережжя з широкими піщаними пляжами, які дозволяють розмістити тут орієнтовно 130,0 тис. відпочиваючих. Приймаючи до уваги унікальність природного середовища Кінбурнського півострова, намічається передбачити тут лише 5,0 тис. місць короткочасного відпочинку і 3,0 тис. місць для неорганізованих відпочиваючих. У подальшому при розробленні проектів організації території ландшафтного парку «Кінбурнська коса» та національного природного парку «Білобережжя Святослава» ці показники можуть бути відкоригованими.

7. Місце короткочасного відпочинку «Матіясове» розташоване на території Березанського району. В його межі входить с. Матіясове та прибережні території, розташовані на півострові, утвореному в місці злиття Березанського та Сосицького лиманів, вздовж берегів якого розташоване лісове урочище «Солонці» площею 125 га. При освоєнні і упорядкуванні пляжів довжиною 1,3 км. і площею 2,6 га. при збільшенні лісонасаджень до 70 га. передбачено розміщення тут 0,2 тис. місць для відпочинку дорослих і сімей з дітьми, а також 3,0 тис. місць для короткочасного відпочинку.

8. Місце короткочасного відпочинку «Ленінка» розташоване на території Березанського району, вздовж узбережжя Тилігульського лиману, що має хвилястий абрис із двома піщаними косами, які висуваються до середини лиману. В межі місць відпочинку входять села Ленінка та Червона Українка, лісонасадження близько 70 га вздовж узбережжя.

Прибережна частина та водна поверхня Тилігульського лиману відносяться до регіонального ландшафтного парку «Тилігульський». При освоєнні пляжів площею 1,6 га. та довжиною 0,8 км. і створенні нових лісонасаджень на території 240 га. проектом намічається створити тут 2,0 тис. місць для короткочасного відпочинку.

II. Південно-Бузька рекреаційна зона

9. Комплекс «Баловне» розташований на лівому березі р. Південний Буг між Миколаєвом і трасою нового транспортного коридору, що намічається на південь від села Гур'ївка. В межах комплексу розташовані села Баловне і Костянтинівка, ділянки для садівництва та дачного будівництва, а також лісове урочище «Баловне – Матвіївка», площа якого дорівнює 575 га. Цей комплекс, знаходиться поряд з Миколаєвом, має особливе значення для організації відпочинку жителів міста, в

зв'язку з чим розвитку його рекреаційного потенціалу слід приділити особливу увагу. Для цього передбачається: збільшення площі лісових насаджень за рахунок розширення лісового урочища «Баловне – Матвіївка», а також озеленення прибережної смуги з доведенням площі лісонасаджень у межах комплексу до 850 га. Розташоване поряд з містом урочище «Баловне – Матвіївка» необхідно поступово перетворити у лісопарк. Комплекс намічається для дитячого відпочинку на 1,6 тис. місць і короткочасного відпочинку на 14,0 тис. місць. Для освоєння комплексу необхідно провести протиерозійні заходи, улаштування та упорядкування пляжів на площі 12,5 га, довжиною 7,8 км.

10. Комплекс «Піски» розташований на лівому березі р. Південний Буг між трасою нового транспортного коридору і с. Новопетрівське. В межах комплексу розташовані села Гур'ївка, Піски, а також лісові урочища площею 400 га.

Намічається збільшення площі лісонасаджень на 150 га за рахунок земель, які прилягають до с. Себіне з заходу, а також земель, що прилягають до с. Піски з півночі. Таким чином, на узбережжі Південного Бугу протягом майже 5 км утвориться лісовий масив, який буде виконувати як рекреаційні, так і природоохоронні функції. На подальших стадіях проектування його площа може уточнюватися в залежності від конкретних обставин. Комплекс намічається для дитячого відпочинку на 1,6 тис. місць і для короткочасного відпочинку на 11,0 тис. місць. Для освоєння комплексу необхідно провести протиерозійні заходи, улаштування та упорядкування пляжів на площі 10 га, довжиною 10 км.

11. Комплекс «Петрово-Солониха» розташований на правому березі р. Південний Буг між Миколаєвом і с. Трихати. В межі комплексу також частково включена балка, гирло якої знаходиться між селами Кир'яківка і Петрово-Солониха. Ця балка розглядається як рекреаційна територія, освоєння якої можливо після її озеленення. В межах комплексу знаходяться села Петрово-Солониха, Кир'яківка, Сливине, Надбузьке, а також значна кількість ділянок для садівництва та дачного будівництва. Існуючих лісових насаджень на території цього комплексу недостатньо. Вони представлені лісовим масивом, що розташований на березі Південного Бугу в районі с. Петрово-Солониха, площа якого - близько 200 га. У зв'язку з цим, а також приймаючи до уваги наближеність цього комплексу до Миколаєва та його розташування на березі Південного Бугу, передбачається створення в його межах нових лісових насаджень на прибережних територіях, а також уздовж вищевказаної балки. Після проведення цих заходів загальна площа лісонасаджень у межах комплексу буде складати близько 800 га. Комплекс намічається для відпочинку дорослих та сімей з дітьми на 1,7 тис. місць, дитячого відпочинку на 3,7 тис. місць, для короткочасного відпочинку на 25,0 тис. місць (з урахуванням відпочиваючих на садово-дачних ділянках). При освоєнні комплексу і розміщенні в його межах установ тривалого відпочинку необхідно враховувати проходження через його північну частину міжнародного транспортного коридору. Для освоєння цього комплексу, окрім створення нових лісонасаджень, необхідно провести протиерозійні заходи, а також упорядкування пляжів на площі 25 га, довжиною 12 км.

12. Комплекс «Новоодеський» розташований на лівому березі р. Південний Буг на території Новоодеського району між с. Новопетрівське і м. Нова Одеса. У межах комплексу розташовані с. Зайве та урочища «Новопетрівське», «Зайве», «Касперівське», загальна площа яких близько 900 га. Ліси комплексу представлені сосною, ясенем, тополею та іншими породами дерев.

Значну частину території комплексу займають заболочені землі та луки, частину яких можна використати для створення лугопарку і гідропарку. Необхідно також озеленити берегову смугу, де це доцільно, а також створити лісопаркові зони в лісах. Комплекс намічається для короткочасного відпочинку на 2,5 тис. місць і для відпочинку дітей на 0,8 тис. місць. Для освоєння комплексу необхідно провести упорядкування пляжів на площі 2,6 га, довжиною близько 1,7 км.

13. Комплекс «Варюшине – Андріївка» намічається на правому березі р. Південний Буг у межах Миколаївського та Веселинівського районів між р. Чичиклія і с. Ковалівка.

У межах комплексу розташовані села Варюшине і Ковалівка, а також заказник місцевого значення «Варюшине» і заповідне урочище «Андріївка», загальна площа яких складає 1,9 тис. га. Основна порода дерев цих лісових масивів - сосна, ясен, у заказнику «Варюшине» є також береза, акація. Частину території комплексу займають заболочені землі та луки, за рахунок яких при прове-

денні гідротехнічних робіт доцільно створити лугопарки і гідропарки загальною площею близько 300 га і тим самим збагатити природні якості цього комплексу і його рекреаційні можливості, в лісах після необхідного обґрунтування можливе створення рекреаційних лісопаркових зон. Комплекс намічається для відпочинку дорослих та сімей з дітьми на 1,0 тис. місць, дитячого відпочинку на 1,0 тис. місць та короткочасного відпочинку на 8,0 тис. місць. Для освоєння цього комплексу необхідно провести упорядкування пляжів на площі 8 га, довжиною 5 км, а також озеленення берега Південного Бугу. При плануванні та освоєнні цього комплексу необхідно врахувати розташування водозабору, що намічається в його межах.

III. Інгульська рекреаційна зона

14. Комплекс «Калинівка» розташований у межах Жовтневого району, з обох берегів р. Інгул, між селами Мішково-Погорілове і трасою нового транспортного коридору, який намічається на південь від с. Пересадівка. Комплекс охоплює територію, на якій знаходяться смт. Воскресенське і села Калинівка, Зайчевське, Пам'ять Комунарів, Добра Надія, Ясна Поляна, ділянка для садівництва і дачного будівництва, а також заповідні урочища «Пам'ять Комунарів», «Воскресенське» та декілька лісових масивів, загальна площа яких складає близько 300 га.

Враховуючи те, що комплекс знаходиться поряд з Миколаєвом, а також беручи до уваги загальний дефіцит лісонасаджень у приміській зоні міста, передбачається значне збільшення лісонасаджень у межах комплексу шляхом створення нових лісових масивів уздовж р. Інгул, а також шляхом озеленення балок в районі сіл Калинівка і Зайчевське, завдяки чому площа лісових насаджень збільшиться до 1500 га. Комплекс намічається для дитячого відпочинку на 5,0 тис. місць і для короткочасного відпочинку на 10,0 тис. місць, з урахуванням відпочиваючих на садово-дачних ділянках. Для освоєння цього комплексу необхідно провести улаштування та упорядкування пляжів на площі 12 га, довжиною 7,5 км.

15. Комплекс «Пересадівка» розташований у межах Жовтневого і частково Баштанського районів з обох берегів р. Інгул, між трасою нового транспортного коридора і селами Мар'ївка та Інгулка. Він охоплює територію, на якій знаходяться села Пересадівка, Михайло-Ларине, а також заповідне урочище «Мар'ївське» і ряд інших лісових масивів, загальна площа яких складає близько 620 га. Передбачається збільшення лісових насаджень за рахунок створення водоохоронних насаджень вздовж р. Інгул на площі близько 50 га. Комплекс намічається для дитячого відпочинку на 4,4 тис. місць і короткочасного відпочинку на 10,0 тис. місць. Для освоєння цього комплексу необхідно провести упорядкування пляжів на площі 11,5 га, довжиною 7,2 км.

16. Комплекс «Христофорівка» розташований у межах Баштанського району з обох берегів р. Інгул і охоплює територію, на якій розташовані села Мар'ївка, Виноградівка, Інгулка, Христофорівка, лісові урочища «Шаріївський ліс», «Христофорівський ліс», «Костичі» та декілька інших лісових масивів, загальна площа яких складає майже 800 га.

Ландшафт комплексу дуже живописний і представлений крутими озеленими берегами і широкою заплавою р. Інгул, яка має звивисте основне русло з численними берегами і протоками. На території комплексу розташовані луки, болота, за рахунок яких можлива організація лугопарків на площі близько 300 га. Комплекс намічається для дитячого відпочинку на 2,0 тис. місць та короткочасного відпочинку на 10,0 тис. місць. Для створення цього комплексу необхідно провести улаштування і упорядкування пляжів на площі біля 10 га, протяжністю 3 км.

IV. Рекреаційна зона м. Миколаєва. Рекреаційна зона м. Миколаєва формується в проектних межах міста за рахунок внутрішніх міських рекреаційних територій.

Ці території представлені великими, вже існуючими масивами ділянок для садівництва і дачного будівництва, які розміщені вздовж берегів Південного Бугу в західному від міста напрямку - в районі Великої та Малої Корених, на захід від Варварівки, в північному напрямку - в районі Коларівки, а також лісовим масивом «Балабанівка», який знаходиться в південній частині міста. Цей лісовий масив, площа якого 510 га, - заказник місцевого значення, в подальшому його доцільно перетворити в лісопарк. Крім цього, в межах міської території локально розташовані установи санаторного лікування, дитячого відпочинку і відпочинку дорослих та сімей з дітьми, установи туризму. Схемою планування території області в межах рекреаційної зони Миколаєва намічається, з ураху-

ванням відпочиваючих на садово-дачних ділянках, короточасний відпочинок на 50,0 тис. місць, для чого необхідно провести упорядкування прибережних смуг - протиерозійні заходи, планування схилів, їх озеленення, благоустрій пляжів на площі майже 30 га, довжиною близько 16 км.

V. Вознесенська рекреаційна зона.

17. Комплекс «Прибужани – Новогригорівка» формується в межах Вознесенського району з обох берегів р. Південний Буг від Вознесенська до сіл Дорошівка і Новопристань, а також за рахунок водосховища на р. Черталка і прилеглих до нього земель. Комплекс охоплює територію, в межах якої знаходяться села: Прибужани, Ракове, Новогригорівка, Новопристань, а також ряд лісових масивів, найбільший з яких - урочище «Молдова», загальна їх площа - близько 800 га. (з урахуванням заказника місцевого значення «Дорошівка», який потребує відновлення після пожежі).

Намічається збільшення лісонасаджень у межах комплексу за рахунок створення водоохоронних насаджень уздовж Південного Бугу, а також на північному березі водосховища. Загальна їх площа орієнтовно буде становити 150 га. Місцевість цього комплексу представлена живописним ландшафтом - луговими і сільськогосподарськими просторами в поєднанні з рікою і її різноманітними берегами - то пологими, то крутими. Комплекс намічається для дитячого відпочинку на 2,5 тис. місць і короточасного відпочинку на 4,7 тис. місць. Для освоєння комплексу необхідно провести роботи по впорядкуванню пляжів на площі 5,8 га, довжиною 3,6 км.

18. Місце короточасного відпочинку «Бузьке» розташоване по обидві сторони Південного Бугу на території Вознесенського і Доманівського районів між м. Вознесенськом і смт. Олександрівка. На території комплексу знаходиться ряд лісових урочищ, загальна площа яких становить близько 1700 га. У межах цього місця відпочинку розташовані села: Новокантакузівка, Бузьке, ділянки для садівництва і дачного будівництва, а також орнітологічний заказник місцевого значення «Бузький», що прилягає до Південного Бугу. Комплекс намічається тільки для короточасного відпочинку на 2,3 тис. місць. Це пов'язано з тим, що ВІН потрапляє в зону радіоекологічних спостережень від АЕС. Для освоєння цього комплексу необхідно провести роботи з озеленення берегової смуги, упорядкування пляжів на площі майже 2 га, довжиною 1,2 км. При освоєнні комплексу буде необхідно врахувати трасу нової швидкісної залізниці, яка буде його перетинати.

19. Місце короточасного відпочинку «Олександрівське водосховище» розташоване по обидві сторони Південного Бугу на території Арбузинського, Доманівського, Вознесенського районів між м. Южноукраїнськ та смт. Олександрівка, в межах якої знаходиться с. Бузьке, ділянки для садівництва і дачного будівництва, лісові урочища: «Олександрівка», «Чубарівське», а також ліс біля с. Виноградний Сад. Площа їх становить близько 600 га. В межах цього місця відпочинку потрапляє також південна частина регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя». Місткість - 4,2 тис. місць.

Для освоєння його треба провести ряд підготовчих робіт: додаткове озеленення берегової смуги, упорядкування пляжів на площі 3,4 га, протяжністю 1,7 км. Ці роботи повинні максимально врахувати збереження природного середовища ландшафтного парку.

20. Місце короточасного відпочинку «Рацинська дача» розташоване на території Вознесенського району і представлене однойменним заказником загальнодержавного значення, площа якого складає 1782 га. Намічається на 1,0 тис. відвідувачів, переважно туристів. Усі обслуговуючі установи повинні будуватися за межами заказника.

21. Місце короточасного відпочинку «Урочище Лабіринт» розташоване біля с. Трикрати Вознесенського району. Формується на базі заповідних урочищ «Лабіринт» і «Василева Пасіка», площа яких складає майже 400 га. Основна порода лісів в урочищах - дуб і ясен. Вік лісів від 100 до 130 років. У цих лісах збереглися унікальні групи дубів по 250-350 штук кожна, вік яких досягає 130-180 років. Місце відпочинку розраховане на 0,5 тис. місць короточасного відпочинку і відвідання туристами.

VI. Кодимо-Первомайська рекреаційна зона.

22. Комплекс «Кодимський» розташований уздовж р. Кодима по обидві її сторони в межах Первомайського, Врадіївського і Кривоозерського районів. Із заходу комплекс обмежений смт. Криве Озеро, зі сходу - м. Первомайськом. Комплекс охоплює територію, в межах якої розташовані

села: Луканівка, Берізки, Кумарі, Кримка, Катеринка, частково Сирове, лісові урочища – «Луканівське», «Сирове», «Кумарі», «Катеринка» та ряд інших, загальна площа яких становить близько 2,5 тис. га. Вік лісів, що входять до цього комплексу, - від 25 до 60 років. Урочище «Луканівка» представлене дубовими насадженнями, закладеними ще у 1932 р. Найбільше з цих урочищ «Катеринка» (1117 га), створене у 1954 р., основна порода - ялина звичайна, на ділянках лісу, які наближені до ріки, переважають дуб, береза, верба та інші вологолюбні породи. Місцевість цього комплексу надзвичайно живописна: лівий берег р. Кодими пологий, правий - крутий, з виходами на поверхню скельних порід. У заплаві ріки є луки, заболочені землі з затоками, озерцями. Приймаючи до уваги дуже привабливі природні умови цього комплексу, він намічається для відпочинку дорослих та сімей з дітьми на 8,0 тис. місць, дитячого відпочинку на 7,5 тис. місць і короточасного відпочинку на 7,0 тис. місць. Для освоєння цього комплексу необхідно провести роботи з розчистки та регулювання русла р. Кодими, укріплення і озеленення берегової смуги, упорядкування пляжів на площі 18 га і протяжністю біля 11 км. Також необхідно передбачити створення лісоаркових зон у лісах і лугопарків з гідропарковими ділянками, які будуть планувально ув'язані з місцями розташування установ тривалого відпочинку.

23. Комплекс «Первомайський» розташований по обидві сторони р. Південний Буг між м. Первомайськом і м. Южноукраїнськ, на території Первомайського, Арбузинського, Доманівського районів.

Комплекс охоплює територію, на якій розташовані с. Мар'ївка і Куйбишевка Доманівського району, с. Семенівка та частково с. Іванівка, Панкратове Арбузинського району, с. Грушівка, Куріпчине та частково с. Мигія Первомайського району; ділянки для садівництва і дачного будівництва, лісові урочища: «Правобережжя», «Лівобережжя», «Полігон», «Мар'ївське», загальна площа яких становить майже 1100 га. Ці урочища розташовані вздовж Південного Бугу, вік їх переважає 40 років, представлені вони в основному дубом, березою, кленом, акацією. У межах комплексу знаходиться також основна, північна, частина регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя».

Місцевість комплексу надзвичайно живописна. Вздовж берегів ріки природні виходи граніту і валунів перемежуються з лісовими масивами, на річці є невеликі острівці, водні перепади, пороги. В с. Мигія знаходяться нагромадження граніту «Висока скеля», площа яких становить 3000 кв. м, висота - 35-40 м, а також окремо розташована скеля «Турлецький стіл» - гранітна монолітна глина. Ці визначні пам'ятки природи - окраса надзвичайно привабливого для відпочинку, особливо туристів, ландшафту комплексу. Комплекс намічається тільки для короточасного відпочинку на 6,4 тис. місць і відвідання туристами. Це пов'язано з тим, що він потрапляє в зону радіоекологічних спостережень. Для освоєння цього комплексу необхідно провести ряд підготовчих робіт: укріплення і додаткове озеленення берегової смуги, улаштування та упорядкування пляжів на площі 6,4 га і протяжністю 3,0 км.

24. Місце короточасного відпочинку «Довга Пристань» розташоване на території Первомайського і Кривоозерського районів з обох берегів р. Південний Буг між селами Довга Пристань (включно) і с. Чаусове. Організується на базі ріки і невеликих ділянок лісонасаджень, розташованих на її берегах, і розраховується на 6,4 тис. відпочиваючих. Необхідно провести озеленення берегів Південного Бугу, а також заходи по створенню та благоустрою пляжів на площі 5,1 га довжиною 3,2 км.

25. Місце короточасного відпочинку «Великокорабельне» розташоване на території Арбузинського району вздовж р. Велика Корабельна, між селами Благодатне та Любоіванівка. На території місця відпочинку знаходиться лісовий масив «Корабельно-Арбузинська дача» площею 252 га, основними породами якого є дуб і ясен, а також став, який потребує розчистки і розширення. Після проведення відповідних гідротехнічних робіт береги ставу потрібно озеленити і спорудити вздовж них пляжі. Місце відпочинку намічається на 2,0 тис. відвідувачів. Для освоєння цього місця відпочинку необхідно провести озеленення берегової смуги, улаштування та упорядкування пляжів на площі 1,6 км² і протяжністю 0,8 км. До окремих місць переважно короточасного відпочинку слід віднести: місце відпочинку «Снігурівсько-Вісунське»; «Березнегуватське»; «Володимирівка»; «Казанківка»; «Братське. До окремих місць короточасного відпочинку віднесемо наступні об'єкти: «Ти-

лігульський лиман»; «Мостове», «Доманівка», «Урочище Осинське», «Софіївське водосховище», «Володимирівська дача».

ВИСНОВКИ

Таким чином, нами запропоновано розподіл рекреаційних територій Миколаївщини на туристсько-рекреаційні зони та підзони. До зон нами віднесено: Очаківську, Південно - Бузьку, Інгульську, Вознесенську, Миколаївську, Кодимо – Первомайську туристсько-рекреаційну зони, які в свою чергу розподілено на 25 підзон, а також окремі місця короткочасного та переважно короткочасного відпочинку.

Дана схема рекреаційно-туристичного районування нова і, на наш погляд, має бути терміново впроваджена в життя (включена до змісту Схеми планування території Миколаївської області, планів землекористування, градобудівництва і т.д.)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стафійчук В.І. Рекреалогія., навч. посібник/ В.І. Стафійчук. - К.: Альтпрес, 2006. – 264 с.
2. Стадії зовнішньоекономічного розвитку курортно - туристичної зони Очакова. Обґрунтування розвитку мобільного туризму. [М. Мизників, А. Самойлов і ін.]. – М.: Дирекція центру «Культурна ініціатива», 1990. – 12с. (Серія «Програма робіт по перетворенню міста Очакова у курортну зону»: у 6 зошитах, зошит 6).
3. Гадаєнко О.М. Управління розвитком та формування рекреаційних територій (на прикладі Миколаївської області): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / О.М. Гайдаєнко. – Дніпропетровськ, 2008. – 18с.
4. Січко С. М. Організаційно-економічний механізм управління рекреаційними територіями степового Причорномор'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / С.М. Січко. – Херсон, 2010. – 20с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку населених пунктів, віднесених до курортних» № 1576 від 28 грудня 1996 року (із змінами, внесеними згідно з постановою КМ України № 1391 від 15.12.97 р.) [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base55/ukr55649>.